

✓ محمد علی عبدلی "رحیمی"

قید شده و در بند دوم ماده ۷۱ تصریح کرده که ازدواج دختر «کمتر از ۱۵ سال به هیچ وجه جواز ندارد»، و بر اساس همین مواد قانونی، ازدواجهای زیر سنین تعیین شده را از منظر حقوقی، اخلاقی و تربیتی مورد بررسی و تحلیل قرار داده است. قید شده و در بند دوم ماده ۷۱ تصریح کرده که ازدواج دختر «کمتر از ۱۵ سال به هیچ وجه جواز ندارد»، و بر اساس همین مواد قانونی، ازدواجهای زیر سنین تعیین شده را از منظر حقوقی، اخلاقی و تربیتی مورد بررسی و تحلیل قرار داده است.

نویسنده ضمن تاکید بر ملاحظه شرایط و وضعیت اقلیمی و داشتن «اهلیت جسمی» و «اهلیت عقلی و روحی» دختر و پسر برای ازدواج، اشکال حقوقدان دکتر کاتوزیان را بر تعیین ۹ سال قمری برای دختران و ۱۵ سال قمری برای پسران در قانون مدنی ایران، قابل توجه دانسته و گفته «مطابق نظر دکتر کاتوزیان ... جواز این ازدواج (ازدواج دختر و پسر در آغاز ۱۰ سال و ۱۶ سال قمری) محل اشکال و تأمل است» و در صفحه ۶۵ گفته «در نظریات فقهی ظاهراً سن ازدواج سن تکلیف در نظر گرفته شده است (سن تکلیف یعنی سنی که دختر ۹ سال تمام قمری و پسر ۱۵ سال تمام قمری را سپری کرده باشد» و افزوده: «باید گفت که شرایط اقلیمی، محیطی و اجتماعی مردم افغانستان با نظریات فقهی قابل تطبیق نیست یعنی در افغانستان دختر نه ساله و پسر ۱۵ ساله طفل خرد سالی است که آمادگی ازدواج ندارند» و سرانجام در صفحه ۵۹ و ۶۰ به اظهار نظر پرداخته و گفته «آن چیزی که قدر متیقن است این است که ازدواج قبل از بلوغ جایز نیست» و گفته «قانون مدنی افغانستان حساب شده و دقیق با مساله بر خورد کرده و شرایط و اوضاع و احوال جغرافیایی اقلیمی مردم افغانستان را در نظر گرفته، رای داده است» و نیز در صفحه ۶۶ تاکید کرده که: «به طور قطع و یقین سن قابل ازدواج همان سنی است که در قانون مدنی افغانستان لحاظ شده است و همین سن برای شرایط اقلیمی و اجتماعی ما قابل تطبیق است».

نویسنده در ادامه، بحثی را با عنوان «واقعتهای موجود» آورده و در ذیل آن به ازدواجهای در افغانستان اشاره کرده که در این سالها در سنین پایین تر، رخ می دهد و رایج شده است؛ وی بسبب به این رویداد ضمن این که نتوانسته احساسات خود را کنترل کند به علل این گونه ازدواجها پرداخته و آن را معلول وضع نا بسامان و بحران زده اجتماعی این سالهای بی غوری و زور سالاری دانسته و در این زمینه به فجایع و ستمهای اشاره کرده و گفته: «تا جای که من شاهد بودم دختر جوان داشتن در افغانستان [این سالها] همان وضعیت قبل از اسلام عربستان را در اذهان تداعی می کند».

ادامه مطلب را در صفحه ۴

حد اقل و حد اکثر آن نیز سخن گفته است.

فصل ۳- بررسی وضعیت حقوق زنان افغانستانی که شوهران آنان غایب اند

امروزه یکی از مسایل مبتلابه افغانستانی ها و معضلاتی که اغلب خانواده های درون کشوری به دلایل مختلف با آن در گیر هستند، مساله زنان شوهر غایب به شمار می آید. تا جای که بنده مطلع هستم شاید این مساله برای اولین بار است که در این کتاب مطرح شده است. سخن در این فصل با پرسشهای ذیل آغاز می گردد:

« وضعیت زناشویی آن دسته از زنان افغانی که شوهر آنان با رضایت یا بدون رضایت زانشان به طور طولانی مدت در کشور های دیگر برای کار می روند چه می شود؟ »

«ازمنظر فقهی، زوجیت و انحلال زوجیت آنان چه حکمی دارد؟»

«آیا این حکم فقهی که می گویند «طلاق به دست مرد» است، استثناء دارد یا نه؟»

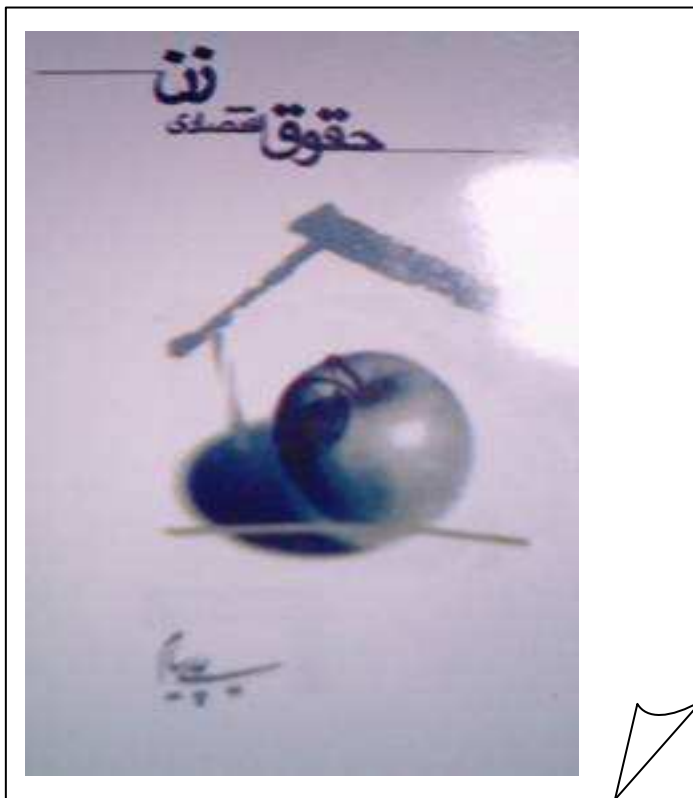
نویسنده در این فصل مساله را با نگاه به فتاوی مراجع تقلید

فصل ۲- حقوق اقتصادی زن

نویسنده در بند اول این فصل از کتاب، سخن اش را با اشاره به این نکته آغاز نموده که در نظام حقوقی اسلام، زنان از لحاظ اقتصادی مورد توجه قرار گرفته و پشتوانه های مالی مانند نفقه، جهیزه، ارثیه، کار در خانه شوهر در قبال اجرت و ... به نفع آنان در نظر گرفته شده است. نویسنده این نوع برنامه حقوقی اسلام را در تحلیلی، موجب اطمینان، اعتماد به نفس، نشاط و امنیت روانی برای زنان دانسته و اذعان داشته که تنها در چنین محیطی عدالت اجتماعی تأمین می گردد و راه توانا سازی استقلال و خودکفایی زنان هموار می شود و به این ترتیب زمینه هرگونه تبعیض، ستم، بی حرمتی و آسیب پذیری زنان در جامعه از بین خواهد رفت.

نویسنده در بند دوم این فصل، توجه خود را به راهکارهای «توانا سازی زنان» معطوف داشته و رسیدن به این آرزو را علاوه بر وجود پشتوانه های اقتصادی که به آن اشاره شد، به راهکارهای مکمل دیگر مانند «تأمین محیط سالم»، «زندگی طبیعی توأم با حفظ کرامت انسانی»، «بهرمند شدن زنان از

نگاهی به کتاب حقوق اقتصادی زن

و آراء حقوقدانان از نظر فقهی، حقوقی و اخلاقی مورد بحث، مناقشه و تحلیل قرار داده و کوشیده به پرسشهای یاد شده، پاسخ لازم ارائه دهد.

فصل ۴ - سن ازدواج در قانون مدنی افغانستان و واقعتهای موجود

در این فصل از «سن ازدواج در قانون مدنی افغانستان» و از وضعیت بحران زده اجتماعی و «واقعتهای موجود» نگران کننده در مساله ازدواج جوانان (به خصوص دختران) سخن به میان آمده و این دو پرسش را در آغاز مطرح کرده است که: «آیا از سوی قانونگذار در قانون مدنی کشور سن خاصی برای ازدواج دختر و پسر در نظر گرفته شده است یا نه؟»

« و در صورت تخطی، آثار طبیعی و اخلاقی آن چیست واز سوی قانونگذار برای آن چه پیامدهای پیش بینی شده است؟ » در ادامه بحث، مهمترین شرط ازدواج یعنی «اهلیت» که هم رضایت طرفین زوج و هم صحت عقد به آن بستگی دارد مطرح گردیده و برای تعیین تکلیف ازدواج کننده به ماده ۷۰ و ۷۱ قانون مدنی افغانستان استناد جسته که در آنها سن دختر برای اهلیت داشتن ازدواج، ۱۶ سال و سن پسر ۱۸ سال قید

از نعمت سواد» و «آگاهی یافتن آنان از حقوق شان» نیز منوط دانسته و در عین حال نتوانسته نگرانی خود را از «زن سالاری» که ممکن است به جای «مرد سالاری» بنشیند، پنهان نماید و به همین خاطر در توضیح سخن گفته که منظور از ایده «توانا سازی زنان» ایجاد «عدالت اجتماعی» در جامعه است نه «تفوق و برتری جنسی زنان بر مردان!»

نویسنده در سومین فراز این فصل، از همپیوندی تئوری مثلث «انسان- دانایی- توانایی» یاد کرده و «دانش» را به طور مطلق سبب «توانایی» انسان و عامل تحقق عدالت اجتماعی در جامعه دانسته و بر همین اساس «آگاهی یافتن از حقوق و پشتوانه های مالی» (مانند حق مهریه، جهیزه، نفقه، ارث)، «حراز مالکیت» «استقلال در مالکیت را برای زنان، از اسباب تأمین عدالت اجتماعی بر شمرده و سپس به «تعریف»، «اثبات»، و «تشریح» هر یک از این آموزه های حقوقی و انسانی اسلام برای زنان، پرداخته و ضمناً از توجه به شروط، مسایل، مبانی اثباتی، و آثار تربیتی، اخلاقی و روانی این حقوق برای فرد و جامعه نیز غافل نمانده و در خصوص مهریه به هنجارهای پسندیده و ناپسند اشاره کرده و از تعیین منطقی

«حقوق اقتصادی زن» عنوان کتابی است که آقای علی پیام (حقوق دان و فعال در حال اتمام کارشناسی ارشد) آن را نوشته و در زمستان ۱۳۸۵ شمسی، به وسیله انتشارات حمید در کابل به چاپ رسیده است.

علی پیام از چهره های مطرح مهاجر فرهنگی در ایران است که چندان به معرفی نیاز ندارد. اگر بتوان ظهور نویسندگان مهاجر این سامان را به نسل دوره جهاد و مهاجرت و نسل پس از آن طبقه بندی کرد؛ در این فرض پیام در نسل اول قرار می گیرد و در آن از اولین کسانی به شمار می رود که به سراغ نویسندگی رفته اند. پیام در این عرصه تاکنون حضور خوب و موافقی داشته و آثار ارزشمندی را در قالب داستان و غیر داستان به صورت کتاب و مقالات علمی ارائه نموده است؛ کتاب حقوق اقتصادی زن یکی از آنها به شمار می آید.

کتاب «حقوق اقتصادی زن» مشتمل بر هفت فصل یا مقاله می باشد؛ چهار فصل کتاب، به نحوی پیرامون حقوق زن سخن گفته و سه فصل دیگر، موضوعات دیگری را با نگاه حقوقی مورد بررسی قرار داده است. بنائاً این کتاب مجموعه مقالات حقوقی نویسنده را در بر دارد که به تازه ترین موضوعات پرداخته و شاید مقالات مندرج در آن (به خصوص مقالات ۳، ۴، ۵، و ۶) از مواردی باشد که برای اولین بار آنهم از منظر حقوقی ارائه شده است. در این نوشتار، ضمن نقل عین عنوان فصول کتاب محتوای هر فصل به صورت کوتاه، مرور شده است؛ علاقمندان، تفصیل مطالب را از خود کتاب بجویند.

فصل ۱ - تلاشهای بین المللی و حقوق زن

الف - نویسنده در این فصل از کتاب، اعلامیه جهانی حقوق بشر صادر سالهای (۱۹۴۵، ۱۹۴۸ و ۱۹۴۸) و اعلامیه سازمان کنفرانس اسلامی سال ۱۴۱۱ق را که در آنها به تساوی منزلت و حقوق انسانی زن و مرد، بر اساس آزادی، عدالت، صلح و دادن حقوق سیاسی به زنان رای داده شده، مورد باز خوانی قرار داده است. توجه به توانایی های زنان پس از ۱۹۷۵م و نامگذاری یک دهه (۱۹۷۵-۱۹۸۵م) به نام زنان و گردآوری اطلاعات در این دهه از وضع زنان در سراسر جهان، مطلب مهم دیگر است که این کتاب به آن پرداخته و از تلاش مجامع بین المللی در مورد تثبیت حقوق مدنی و سیاسی زنان تحت عنوان اعلامیه، قطعنامه، کنفرانس، مورد به مورد گزارش داده است.

نویسنده پس از گزارش، از این توجه و تلاش گسترده بین المللی، اظهار نموده که از این پس گرچه وضع زنان در زمینه بهداشت، حضور در عرصه های سیاسی و مدیریت، بهبود پیدا کرد و گفته که لکن اساس نابرابری و بی عدالتی نسبت به زنان، در بسیاری از جوامع همچنان به حال خود باقی ماند. است. با استناد به قطعنامه ۴۵ / ۱۹۹۴ کمیسیون حقوق بشر آورده که موضوع داخل کردن حقوق زنان در مکانیزم حقوق بشر سازمان ملل متحد و محور گونه خشونت علیه زنان به تصویب رسیده است و با استناد به قطعنامه چهارمین گرد همایی زنان سراسر جهان که به منظور تساوی کامل زن و مرد در پکن (۱۵ سپتامبر ۱۹۹۵) تشکیل شده بود؛ یاد آور شده که از این پس تلاش بین المللی در راستای اعمال تساوی حقوق زن و مرد با راهکارهای عملی تر مانند مشارکت دادن زنان در مدیریت و در عرصه های سیاسی و اجتماعی متمرکز گردید و آنگاه این راه کار تحت «میثاق»، «قرار داد» و «مقاوله نامه حقوق سیاسی زنان» در سطح بین الملل از سوی نهاد «حقوق بشر» سازمان ملل با تشکیل «کمیسیون مقام زن» و « کمیته رفع تبعیض علیه زنان» و «کمیسیونهای ویژه رسیدگی به وضعیت زنان» در نقاط مختلف جهان پی گرفته شده است.

این فصل با گزارشی از وضعیت تبعیض علیه زنان و نگاه به عواقب اجتماعی و تربیتی آن به پایان رسیده است.

هفته نامه صبح دایکندی

روش: اجتماعی، سیاسی، خبری، فرهنگ و ادبی

صاحب امتیاز: محمد حسین علی زاده ۰۷۵۲۷۱۰۶۲۸

مدیر مسئول: علی پیام alipayam44@yahoo.com

معاون مدیر مسئول و سردبیر: محمد رجا m_raja20@yahoo.com

۰۷۹۵۵۶۱۶۹۹

ویراستار و صفحه آرا: اسماعیل نگارش ۰۷۰۸۳۰۲۰۰۲

زیر نظر هیئت تحریر

همکاران: شیرحسین فرهنگ، امیر محمد جعفری، سبحان علی بلیغ، روح الله فصیحی زاده، محمد علی عبدلی

گزارشگر: سید انور شهاب

تدارکات: بوستان نائبی

آدرس: ولایت دایکندی، شهر نیلی، دفتر رادیو دایکندی

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

صبح دایکندی نشریه آزاد، مستقل و غیر وابسته و ارگان نشراتی رادیو دایکندی می باشد.

صبح دایکندی در کوتاه کردن و ویرایش مطالب آزاد است. آدرس اینترنتی www.rdsn.af

صبح دایکندی